

Vart går hänvisningarna i *Ekonomisk Debatt*?*

Referenserna i Ekonomisk Debatt visar inga större förändringar över de första årtiondena, vilket troligen beror på att de stora förskjutningarna i idéströmmarna inträffade innan Ekonomisk Debatt grundats. Svenska och amerikanska publikationer dominerar från början. Mer än hälften är på engelska och nästan alla de övriga är på svenska. Knappt hälften är monografier och en tredjedel tidskriftsartiklar. Samlingsverken är färre men har ökat.

Inledning

”Förr” var svenska ekonomer mindre internationellt influerade än nu. ”Förr” betydde böcker mera och tidskrifter mindre som vetenskapliga fora. Överensstämmer sådana uppfattningar med den bild som en sammanställning av referenserna i *Ekonomisk Debatt* ger?

Vi skall granska de referenser som *Ekonomisk Debatts* författare använt sig av från starten 1973 till 1995.¹ De tendenser som angavs inledningsvis får bara delvis stöd i detta material. Huvudskälet är nog att förändringarna i allt väsentligt inträffade redan innan *Ekonomisk Debatt* började ges ut, vilket andra indikatorer antyder. Kanske även *Ekonomisk Debatts* karaktär av populärvetenskaplig tidskrift har betydelse.

BO SANDELIN är professor i nationalekonomi vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Hans forskning och en del undervisning och läroboksförfattande de senaste åren har rört doktrinhistoriska frågor. Han var redaktör för Ekonomisk Debatt, tillsammans med Magnus Henrekson, 1991–92.

Referensernas ursprungsland

Det kanske ligger nära till hands att tolka landet där referenserna publicerats som en proxyvariabel för varifrån inflytandet kommer. Gör vi det bör vi vara medvetna om bristerna. Text kan referensförfattarens hemland ofta vara ett annat än landet där referensen publicerats. I andra fall kanske referenser bara återspeglar var det empiriska underlaget hämtats utan att ha något att göra med intellektuellt inflytande.

Sverige är hur som helst det enskilda land som under varje period bidragit med flest referenser. Detta framgår av *Tabell 1* som visar i vilket land referenserna i *Ekonomisk Debatt* getts ut. (Periodindelningen avser *Ekonomisk Debatts* utgivningsår, inte referensernas utgivningsår.) Sveriges höga andel är väl knappast förvånande. Tidskriftens populärveten-

* Jag tackar Christina och Lars Jonung för synpunkter på manuskriptet.

¹ För de första sex numren i varje årgång av tidskriften har ett antal egenskaper hos titlarna i referenslistan efter varje huvudartikel förtecknats. Repliker och kommentarer, ledare och recensioner är alltså uteslutna. År 1995 är bara de två första numren medtagna.

Tabell 1 Referenser i *Ekonomisk Debatt* fördelade på ursprungsland. Procent

	1973–79	1980–84	1985–89	1990–95
Sverige	46	58	42	41
USA	29	23	30	28
Storbritannien	14	9	18	14
Tyskland	2	1	1	2
Frankrike	1	1	1	2
Nederländerna	2	3	4	5
Schweiz	2	1	1	1
Danmark	0	0	0	0
Norge	2	2	1	1
Finland	0	1	0	0
Övriga länder	2	1	3	5
Summa	100	100	100	100

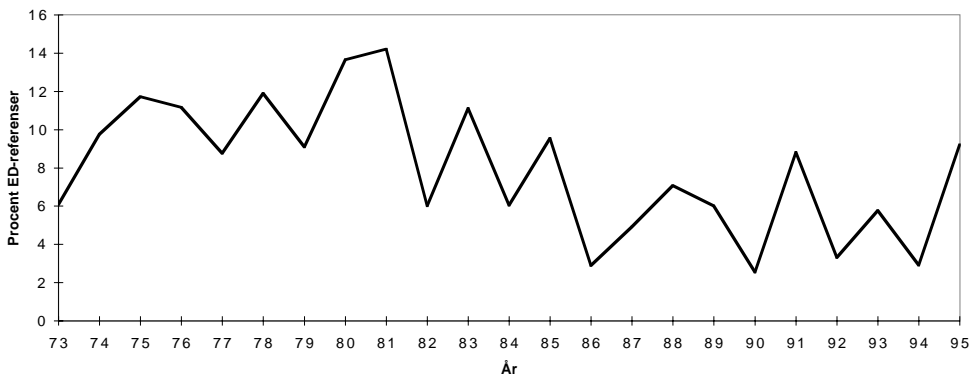
skapliga karaktär tillsammans med det faktum att den utges på svenska språket och huvudsakligen handlar om svenska problem gör naturligtvis att de svenska referenserna blir många. Någon entydig och påtaglig tendens till förändring av den svenska andelen rör det sig knappast om, men andelen är snarare sjunkande än stigande. (Berodde måntro den extra höga svenska andelen första hälften av 1980-talet på en medveten strategi?)

Kanske hade vi väntat oss att USA:s andel skulle stiga, men den är inte större 1990–95 än 1973–79. Samma gäller Storbritanniens andel. De geografiska förskjutningar som skett när det gäller ursprunget för svenska nationalekonomers referenser inträffade till stor del före *Eko-*

nomisk Debatts födelse. *Ekonomisk Tidsskrift*, som före 1960-talet till viss del liknade *Ekonomisk Debatt*, har t ex en kraftigt minskad andel svenska och ökad andel amerikanska referenser mellan början av 1940-talet och början av 1950-talet (Ranki & Sandelin [1993], Sandelin & Ranki [1997]).

Den omfattande vetenskapliga förlagsverksamheten i Nederländerna (North-Holland m fl) engagerar författare från många länder. Detta är naturligtvis skälet till Nederländernas relativt stora andel jämfört med t ex våra nordiska grannländers.

Hur stor andel av referenserna i *Ekonomisk Debatt* är interna i den meningen att de går till andra artiklar i

Figur 1 *Ekonomisk Debatts* interna referenser i procent av totala antalet referenser

Tabell 2 Referenserna i svenska doktorsavhandlingar i nationalekonomi fördelade på ursprungsland. Procent

	Sverige	USA	UK	Tyskland	Annat	Totalt
1895–1909	38	9	14	28	11	100
1910–19	43	6	13	18	20	100
1920–29	17	18	23	31	11	100
1930–39	11	26	12	41	10	100
1940–49	72	17	6	2	3	100
1950–59	50	19	19	2	10	100
1960–69	23	41	23	3	10	100
1970–79	27	39	20	2	12	100
1980–89	19	44	20	2	15	100
1990–95	9	45	24	2	20	100

Ekonomisk Debatt? Detta visas i *Figur 1*.

Andelen har varit ganska hög, som mest cirka 14 procent 1980–81 och omkring 5 procent första hälften av 1990-talet.² Tidskriftens speciella karaktär som innebär att den är den enda av sitt slag i landet gör att den höga andelen knappast är särskilt överraskande. Att andelen var lägre under 1990-talet än under 1970- och början av 1980-talet är knappast heller ägnat att förvåna. Det kan bland annat vara en återspeglning av att antalet publikationer och därmed potentiella citeringskällor ökat. Andelen interna referenser svänger dock kraftigt år från år. Något hade väl svängningarna minskat om beräkningarna hade baserats på alla åtta numren i en årgång i stället för bara de sex första.

Referenser i doktorsavhandlingar

Det kan vara intressant att jämföra referenserna i *Ekonomisk Debatt* med referenserna i en annan typ av publikationer: de svenska doktorsavhandlingarna i nationalekonomi. I *Tabell 2* har referenserna i svenska doktorsavhandlingar 1895–1995 fördelats på ursprungsland.³

I detta längre tidsperspektiv och denna annorlunda publikationstyp framträder tendenser som inte är tydliga för *Ekonomisk Debatt*. De tyska referensernas andel

sjunker dramatiskt efter 1930-talet. USA:s ökande andel är tydlig i ett femtioårsperspektiv och ännu tydligare i ett hundraårsperspektiv.

Den svenska andelen har här minskat stadigt efter 1940-talet, men i ett längre tidsperspektiv har det inte varit någon kontinuerlig minskning utan våldsamma svängningar. Andelarna för Sverige är mycket låga på 1920- och 1930-talen. Detta förklaras av att då publicerade de flesta Stockholmskoleekonomerna sina avhandlingar. Dessa var huvudsakligen av teoretisk karaktär, och teorin är mer internationell än empirin. På 1940- och 1950-talen publicerades däremot många empiriska avhandlingar om den svenska ekonomin, och andelen svenska referenser blir därför stor.

Språket

Låt oss återgå till *Ekonomisk Debatt*. I *Tabell 3* har referenserna fördelats på olika språk. Mönstret är förenligt med vad vi fann i *Tabell 1* om publiceringsland. Att svenskans andel av språken (*Tabell 3*)

² Årtalen syftar på det år då referensen ges, inte den refererade artikelns publikationsår.

³ För åren 1895–1949 baseras tabellen på 38 av 39 avhandlingar (en saknades), för 1950–95 på ett stickprov på 76 av 376.

Tabell 3 Referenser i *Ekonomisk Debatt* fördelade på språk. Procent

	1973–79	1980–84	1985–89	1990–95
Svenska	42	55	36	34
Engelska	55	43	61	61
Tyska	1	0	1	1
Franska	0	0	0	0
Nederländska	0	0	0	0
Norska	1	1	0	1
Övriga språk	1	1	2	3
Summa	100	100	100	100

är något lägre än andelen referenser som publicerats i Sverige (*Tabell 1*) skall tolkas som att en del av de referenser som publicerats i Sverige är engelskspråkiga.

Att de engelskspråkiga referenserna (*Tabell 3*) utgör en betydligt större andel än de som publicerats i USA och Storbritannien (*Tabell 1*) är på motsvarande vis ett uttryck för att det publiceras på engelska även i andra länder, även icke-engelskspråkiga. Ett utmärkande exempel är Nederländerna, som svarade för 5 procent av referenserna 1990–95 (*Tabell 1*), medan nederländskan svarade för 0 procent av språken (*Tabell 3*). Denna skillnad är en följd av Nederländernas internationellt inriktade vetenskapliga förlagsverksamhet, som vi redan berört.

Engelskan dominerar som referensspråk, och därutöver är det bara svenskan som spelar någon större roll. De tyskspråkiga referenserna inskränks till någon enstaka procent, och den nivån har gällt sedan tidskriften startade. Tyskans betydelse för svenska ekonomer var betydligt större längre tillbaka i tiden. Exempelvis utgjorde de tyskspråkiga böckerna drygt 60 procent av de svenska forskningsbibliotekens utländska nyförvärv av nationalekonomisk litteratur i slutet av 1800-talet, och i mitten av 1930-talet var andelen kring 30 procent (Sandelin [1999], [2001]).⁴ Vi skall inte här diskutera orsakerna till tyskans tillbakagång eftersom den i allt väsentligt inträffade innan *Ekonomisk Debatt* grundats.

Publikationstyp

Marshall, Wicksell och Keynes är kända för sina böcker. Deras tidskriftsartiklar har inte rönt tillnärmelsevis lika stor uppmärksamhet som böckerna. Inte förrän senare under 1900-talet fick artiklar en dominerande ställning som förmedlare av nya forskningsrön. Paul Samuelson har i något sammanhang – trots hans uppmärksammade doktorsavhandling i monografi-form – beskrivits som arketyper för den artikelskrivande ekonomen. Kan vi se några tendenser vad gäller publikationstyp i *Ekonomisk Debatts* referenser?

I *Tabell 4* är referenserna fördelade på monografier, samlingsverk (dvs konferensvolym, mångförfattarverk med en redaktör, etc), tidskriftsartiklar och övrigt.

Tidskriftsartiklarnas andel visar inte här någon tendens till ökning.⁵ Andelen är genomgående något lägre än vad Persson, Stern & Gunnarsson [1992] redovisar för referenserna i svenska ekonomers artiklar i tidskrifter som ingår i databasen Social Science Citation Index. Samlingsverkens andel har ökat sedan

⁴ I Stigler & Friedland [1979, s 19] illustreras tyskans och andra icke-engelska referensspråks tillbakagång i ett långsiktigt internationellt perspektiv.

⁵ Detta avviker från utvecklingen i *Scandinavian Journal of Economics*, där andelen hänvisningar till tidskrifter ökar påtagligt under ungefär samma period (Ranki & Sandelin [1993]).

Tabell 4 Referenser i *Ekonomisk Debatt* fördelade på publikationstyp. Procent

	1973–79	1980–84	1985–89	1990–95
Monografier	49	48	49	44
Samlingsverk	6	9	9	13
Tidskrifter	37	36	35	34
Övrigt	8	7	6	9
Summa	100	100	100	100

1970-talet, vilket väl är vad den som följt bokutgivningen förväntar sig. Kanske är det förvånande att monografierna ändå hållt sin ställning ganska väl och svarar för en klart större andel än samlingsverken.

Proportionerna är annorlunda för de engelska referenserna. Här går drygt 40 procent till monografier och ungefär lika många till tidskrifter. Samlingsverkens andel är för båda språken bara cirka 10 procent.

Publikationstyp och språk

I *Figur 2* utgår vi från publikationstypen och frågar oss hur referenserna till respektive publikationstyp fördelas på olika språk under hela perioden 1973–95. Svenskan och engelskan är som synes helt dominerande för alla publikationstyper. Måhända är det överraskande att svenskan är särskilt dominerande för tidskriftsreferenserna.

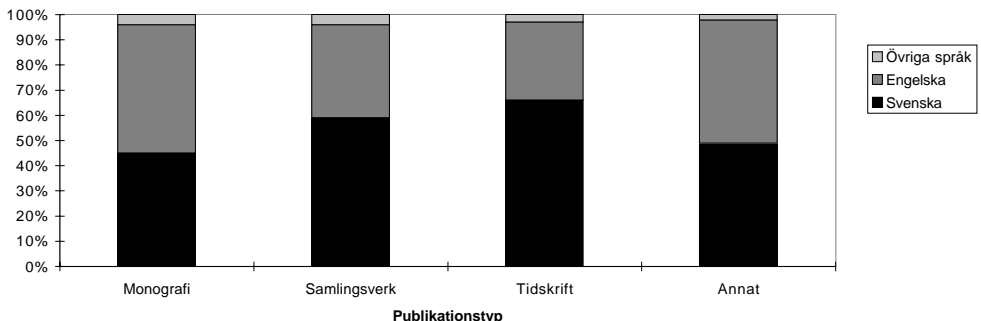
I *Figur 3* utgår vi tvärtom från språket i referenserna och frågar oss hur referenserna på ett visst språk fördelas på olika publikationstyper.

Vi ser att drygt hälften av de svenska referenserna går till monografier medan drygt en fjärdedel går till tidskrifter.

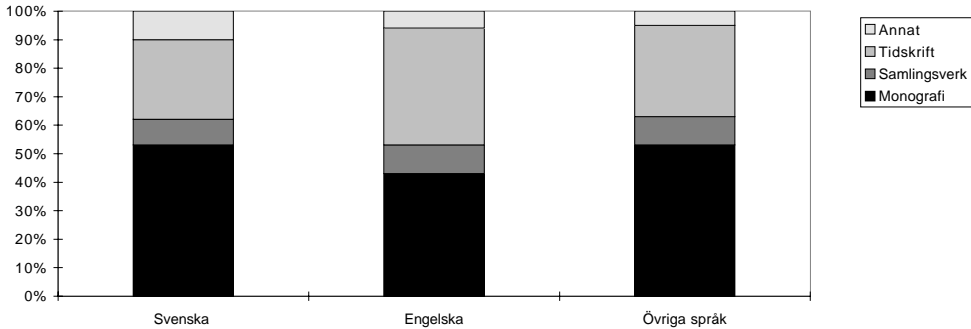
Slutsatser

Ambitionen att skriva populärvetenskapligt om ämnen som kan intressera en svensk publik ger utslag även i referenserna i *Ekonomisk Debatt*, där Sveriges andel är hög – högre än i text doktorsavhandlingar. Några större förändringar i referensstrukturen inträffade inte under de första två decennierna. Tidsperspektivet är sannolikt väl kort, de stora förskjutningarna i ämnets geografiska tyngdpunkt inträffade tidigare, och tidskriftens syfte och målgrupp är oförändrade. Detta är sannolikt förklaringen till att Sveriges andel av referenserna inte minskat särskilt mycket, att USA:s och Storbritanniens låg på samma nivå i slutet som i början av

Figur 2 Referenser i *Ekonomisk Debatt* 1973–95. Språk i olika publikationstyper

Figur 3 Publikationstyp för referenser på olika språk i *Ekonomisk Debatt* 1973–1995

perioden, att engelskan dominerade som språk i referenserna både i början och i slutet av perioden och att referensernas fördelning på publikationstyper visserligen visar en ökad andel för samlingsverk, men att monografier och tidskriftsartiklar hela tiden dominerar med bara svagt förändrade andelar.

Referenser

- Persson, O, Stern, P & Gunnarsson, E, [1992], "Swedish Economics on the International Scene", i Engwall, L (red), *Economics in Sweden: an Evaluation of Swedish Research in Economics*, Routledge, London.
- Ranki, S & Sandelin, B, [1993], "Internationalisering eller amerikanisering av den svenska nationalekonomin?", *Ekonomisk Debatt*, årg 21, nr 4, s 335–346.
- Sandelin, B & Ranki, S, [1997], "Internationalization or Americanization of Swedish Economics", *European Journal of the History of Economic Thought*, vol 4, s 284–298.
- Sandelin, B, [1999], "Avgermaniseringen av nationalekonomin: det svenska exemplet", *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*, nr 2, s 57–71.
- Sandelin, B, [2001], "The De-Germanization of Swedish Economics", *History of Political Economy*, vol 33, s 517–539.
- Stigler, G J & Friedland, C [1979], "The Pattern of Citation Practices in Economics", *History of Political Economy*, vol 11, s 1–20.